

Knyga skirta kompiuterių tinklų techninių resursų ir duomenų perdavimo technologijų analizei. Nagrinėjami tinklų standartai ir jų ypatumai. Greta kitų visapusiškai išanalizuotas TCP/IP protokolas ir jo taikymas. Antroji dalis bus skirta populiariausių tinklų operacinių sistemų diegimo ir naudojimo kompiuterių tinkluose analizei.

Apsvarstyta Šiaulių universiteto Informatikos katedros posėdyje ir pateikta svarstyti Fizikos ir matematikos fakulteto 2003-02-19 tarybos posėdyje. Remiantis tarybos posėdžio protokolu Nr. 22, pritarta knygos leidybai.

Recenzantai:

Klaipėdos universiteto docentas dr. V. Denisovas
Klaipėdos universiteto docentas dr. O. Ramašauskas
Šiaulių universiteto docentas dr. M. Bernotas

TURINYS

Įvadas	7
1. Kompiuterių tinklų evoliucija	8
1.1. Paketinio apdorojimo sistemos	8
1.2. Daugiaterminalės sistemos – tinklų prototipas	8
1.3. Globaliųjų tinklų atsiradimas	9
1.4. Pirmieji lokalieji tinklai	10
1.5. Lokaliųjų tinklų standartinių technologijų sukūrimas	10
1.6. Šiuolaikinės tendencijos	11
2. Tinklo samprata	12
3. Tinklo topologija	15
3.1. Jungimo visiškai susietu tinklu būdas	15
3.2. Jungimo ląstelėmis būdas	15
3.3. Jungimo magistrale būdas	16
3.4. Jungimo žvaigždute būdas	17
3.5. Jungimo žiedu būdas	18
3.6. Kombinuotasis jungimo būdas	20
4. Tinklo valdymas ir jo komponentai	21
4.1. Tinklo valdymo pagrindai	21
4.2. Aparatinės tinklo palaikymo priemonės	22
4.3. Tinklų veikimo loginiai pagrindai	24
4.4. Kompiuterių tinklų protokolai ir standartai	26
4.5. Pagrindiniai tinklų projektavimo principai	28
4.6. Tinklų struktūrizavimas	29
5. Lokaliųjų ir globaliųjų tinklų ypatumai	35
6. Duomenų perdavimas kabeliu	39
7. Etaloninis tinklo modelis OSI	42
7.1. Taikomasis lygmuo	43
7.2. Ryšio seanso lygmuo	44
7.3. Transporto lygmuo	45
7.4. Tinklo lygmuo	46
7.5. Duomenų lygmuo	47
7.6. Fizinis lygmuo	48
7.7. IEEE Projekt 802 tinklo modelis	49
7.8. OSI modelio praplėtimai	50

7.9. Protokolų apibūdinimas atsižvelgiant į OSI lygmenis	52
8. Ryšio linijos	56
8.1. Dažninės amplitudinės charakteristikos, dažnių juostos, slopinimas	57
8.2. Linijos pralaidumas (throughput)	59
8.3. Patikimumas ir atsparumas trikdžiams	61
8.4. Kabelių standartai	62
9. Tinklo kabeliai	64
9.1. Kabelių standartai	65
9.2. Pagrindinės kabelių grupės	66
9.3. Kabelio parinkimas ir montavimas	72
10. Kabelių sistemos struktūra	75
11. Duomenų perdavimas fiziniu lygmeniu	78
11.1. Amplitudinė moduliacija	79
11.2. Dažninė moduliacija	79
11.3. Fazinė moduliacija	80
11.4. Skaitmeninis kodavimas	81
11.5. Analoginių signalų diskrečioji moduliacija	85
11.6. Asinchroninis ir sinchroninis perdavimas	86
12. Informacijos perdavimas duomenų lygmeniu	88
12.1. Asinchroniniai protokolai	88
12.2. Sinchroniniai simboliškai orientuoti protokolai	89
12.3. Sinchroniniai į bitus orientuoti protokolai	90
12.4. Lanksčiojo formato protokolai	92
12.5. Duomenų perdavimas nustatant ryšį ir jo nenustatant	92
12.6. Klaidų paieška ir taisymas	93
12.7. Prarastų ir sugadintų kadrų atkūrimo metodai	94
12.8. Duomenų suspaudimas	95
13. Komutavimo būdai	97
13.1. Kanalų komutavimas	97
13.2. Paketų komutavimas	100
13.3. Pranešimų komutavimas	101
14. Tinklo plokštės	102
14.1. Tinklo plokštės darbo proceso valdymas	102
14.2. Tinklo plokštės parametrai ir papildomos galimybės	104
14.3. Tinklo plokštės pasirinkimas	106

15. Koncentratoriai	109
15.1. Bendroji charakteristika	109
15.2. Koncentratorių rūšys	109
16. Tiltai	112
16.1. Bendroji charakteristika	112
16.2. Tiltų rūšys	112
17. Komutatoriai	115
17.1. Bendroji charakteristika	115
17.2. Duomenų perdavimo lokaliaisiais tinklais valdymas	117
17.3. Komutatorių veikimo principai	119
17.4. Komutatorių tipai	121
17.5. Tinklinio lygmens komutatoriai	123
17.6. Komutatorių našumo charakteristikos	125
17.7. Papildomos komutatorių funkcijos	129
17.8. Lokaliųjų tinklų komutatoriai	133
18. Duomenų ir fizinio lygmenų protokolai ir standartai	136
19. Ethernet standartas (802.3)	140
19.1. Prieigos valdymas	140
19.2. Kadru struktūra	144
19.3. Dešimties megabitų <i>Ethernet</i> standartai	146
19.4. Optinis <i>Ethernet</i>	149
19.5. <i>Ethernet</i> tinklų konfigūracijos skaičiavimo metodika	151
20. Token ring standartas	154
20.1. Techninė įranga	154
20.2. Veikimo principai	155
20.3. Kadru struktūra	157
20.4. <i>Token Ring</i> tinklų sujungimas tarpusavyje	159
21. Fast Ethernet ir 100VG-AnyLAN standartai	160
21.1. <i>Fast Ethernet</i>	160
21.2. <i>Fast Ethernet</i> tinklo projektavimo ypatumai	162
21.3. 100VG-AnyLAN	165
22. Gigabit Ethernet standartas	167
22.1. 1000Base-LX	167
22.2. 1000Base-SX	168
22.3. 1000Base-LH	168
22.4. 1000Base-CX	169

22.5. 1000Base-T	169
23. FDDI standartas	170
24. Didelių tinklų jungimo principai, maršrutizatoriai	174
24.1. Maršrutizatoriai	174
24.2. Maršrutizavimo principai	176
24.3. Maršrutizatorių darbo režimai	180
24.4. Maršrutizatorių klasifikavimo būdai	181
24.5. Pagrindinės techninės maršrutizatorių charakteristikos.....	182
25. TCP/IP ir IP adresavimas	183
25.1. IP adresavimas.....	184
25.2. Tinklo kaukės	188
25.3. IP adresų paskirstymas, simboliniai vardai	188
26. IP protokolas ir duomenų maršrutizavimas	192
26.1. IP duomenų paketo struktūra, datagrama	192
26.2. Duomenų maršrutizavimas IP tinkluose.....	195
26.3. TCP ir UDP protokolai.....	202
26.4. SLIP ir PPP protokolai	207
27. Novell tinklai	210
28. Globalieji tinklai	213
29. Kanalų komutavimas globaliuosiuose tinkluose	218
29.1. Duomenų perdavimas modemais	218
29.2. <i>Switched 56</i> tarnyba.....	219
29.3. ISDN (Integrated Services Digital Network) – 220 integuotųjų paslaugų skaitmeninis tinklas	219
29.4. DSL (Digital Subscriber Line)	220
30. Paketų komutavimas globaliuosiuose tinkluose	223
30.1. X.25 tinklai.....	223
30.2. <i>Frame Relay</i> tinklai	225
30.3. ATM (Asynchronous Transfer Mode) technologija	227
31. Skirtosios linijos globaliuosiuose tinkluose	230
31.1. Analoginės skirtosios linijos.....	230
31.2. Skaitmeninės linijos.....	230
32. Tolimoji prieiga globaliuosiuose tinkluose	234

IVADAS

Paskutinių dešimtmetį kompiuterių tinklai tapo neatsiejama kompiuterinės įmonių įrangos dalis. Kiekvienam informatikos specialistui žinios apie kompiuterių tinklus padeda savo veikloje efektyviau išnaudoti kompiuterio galimybes. Šia tema yra mažai lietuviškos literatūros, todėl studentams yra keblumų nagrinėjant teorinę medžiagą. Pirmoji ir antroji šios knygos dalys turėtų bent iš dalies užpildyti šią spragą.

Pirmoji dalis yra skirta techninių resursų ir duomenų perdavimo technologijų analizei. Ji parengta remiantis Šiaulių universiteto informatikos bakalauro studijų kompiuterių tinklų modulio pirmąja dalimi. Antroje „Kompiuterių tinklų“ dalyje bus nagrinėjamos likusios temos – populiariausios tinklų operacinės sistemos bei jų diegimo ir naudojimo kompiuterių tinkluose ypatumai.

Knyga turėtų būti naudinga telekomunikacijų bei kitų su kompiuterių tinklais susijusių specialybių darbuotojams. Informatikos mokytojams bei moksleiviams ji padės suvokti įvairių tinklų veikimo principus bei TCP/IP protokolo naudojimo tinklui struktūrizuoti galimybes.

Rengiant knygos medžiagą buvo remtasi V. G. Olifer, N. W. Olifer kompiuterių tinklų vadovėliu bei kita kompiuterių tinklų kursui dėstyti naudota literatūra.

Dėkoju knygos recenzentams, išsakiusiems daug vertingų pastabų ir patarimų.